

ЎЗБЕКISTONDA TIBBIY XIZMATLAR RIVOJLANISH JARAYONLARINING STATISTIK TAHLILI

Abdukarimov Bekzod Saidkarim o'g'li
Guliston davlat universiteti talabasi

Xatamov Savronbek Erkin o'g'li
Guliston davlat universiteti talabasi

***Annotatsiya.** Ushbu maqolada sog'liqni saqlash statistikasining nazariy va amaliy jihatlari, xorijiy mamlakatlarda tibbiy statistik ma'lumotlarni shakllantirish uslublari va ulardan mamlakatimizda foydalanish bo'yicha atroflicha ma'lumotlar keltirib o'tilgan. Mamlakatimizda makroiqtisodiy ko'rsatkichlarni ishlab chiqishning o'ziga xos xususiyatlari va unda sog'liqni saqlash tizimida ko'rsatilayotgan xizmatlarni hisobini yuritish, uning tamoyillari, bosqichlari, moliyalashtirish va xarajatlarini tasniflanishi muammolari, sog'liqni saqlash tizimini isloh qilish konsepsiyasi, asosiy yo'nalishlari va eng muhim mexanizmlarini takomillashtirish tamoyillari, aholi kasallanishiga doir ma'lumotlarga statistik ishlov berish uchun jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST)ning ma'lumotlarning vaqt va makonda solishtirilishi va qiyoslanishini ta'minlaydigan kasalliklar va sog'liq bilan bog'liq muammolarning Xalqaro statistik tasnifi qo'llanilib, ularni statistik tahlil qilish uslubiyotini yanada takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari bayon qilingan.*

***Kalit so'zlar:** milliy hisoblar tizimi, makroiqtisodiyot, YalM, xizmatlar, tibbiyot statistikasi, sog'liqni saqlash milliy hisoblari, xalqaro statistik tasniflagich.*

KIRISH

Sog'liqni saqlash sohasi aholi salomatligini mustahkamlash, turmush sifatini oshirish va barqaror demografik rivojlanishni ta'minlashga qaratilgan uzoq muddatli milliy manfaatlarini ta'minlashga xizmat qiladi. Sog'liqni saqlash sohasini rivojlantirish va uning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashdan maqsad tibbiy yordamning davlat tomonidan kafolatlangan hajm doirasida aholiga birlamchi tibbiy-sanitariya yordami ko'rsatilishini tashkil etish va sog'liqni saqlash sohasida inson huquqlari himoya qilinishini ta'minlashdan iborat. Aholi sog'lig'ini saqlash va mustahkamlashdan maqsad umr ko'rishni uzaytirish, o'lim va nogironlikni kamaytirish, aholi sonini o'stirishdan iborat [1]. Butun dunyoda aholi sog'lig'ini yaxshilashga yo'naltirilgan sog'liqni saqlash tizimi quvvatlari rivojlantirilib borilayotgan bo'lsa ham sezilarli qo'shimcha xarajatlarga borib taqaladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tibbiy statistika butun bir fan bo'lib, u holda tibbiyotni rivojlantirish mumkin emas, chunki statistik ma'lumotlar bashorat qilish va hal qilishning yangi usullari va uslublarni izlash kerak bo'lgan muammoli sohalarni ko'rsatish imkonini beradi. Ma'lumki, hozirgi kunda sog'liqni saqlash tizimini raqamlashtirish bo'yicha muayyan ishlar amalga oshirilmoqda. Ushbu yo'nalishda olib borilgan tadbirlar doirasida tegishli tibbiyot muassasalarida bir qator axborot tizimlari, jumladan, "Elektron poliklinika", "TMEK", "Narkologik dispanser", "Psixologik dispanser", "Bemor", "Emlash",

"Xatlov". "Tug'ilish va o'lim", "PSR-test tizimi" va boshqalar ishga tushirilgan. Ammo, 2025-yilgacha bo'lgan muddatda ishga tushirilishi rejalashtirilgan "Elektron order", "Telemeditsina", "Tibbiy jihozlar hisobi". "Kadr resurslari", "Onlayn o'qitish". "Tibbiy sug'urta" kabi tizimlarni hamda mobil ilovalarni hamda 2022-2025 yillarda yagona elektron tibbiy karta, elektron shifoxona, elektron resept, laboratoriya va radiologiya hamda sun'iy intellektga asoslangan tizimlarni amaliyotga joriy etishni jadallashtirish zarur hisoblanadi. Statistik tadqiqotlar aholi salomatligi darajasini, kasallanishning ko'tarilish va pasayish davrlarini baholash, sog'lom odamlar va nogironlarning nisbatlarini, sog'liqni saqlash samaradorligini, yangi kasalliklarning chastotasini va boshqalarni aniqlash imkonini beradi. SSMH - sog'liqni saqlash tizimida davlat mablag'larini, nodavlat mablag'larini va tashqi dunyo mablag'larini o'z ichiga oluvchi moliyaviy oqimlarni kuzatib borish uchun ma'lumotlarni yig'ish va tasniflashni aniqlash bo'yicha dunyo miqyosidagi standartdir. SSMH deganda mamlakatning sog'liqni saqlash tizimidagi moliyaviy oqimlarini doimiy har tomonlama izchillik bilan monitoringi tushuniladi va sog'liqni saqlash sohasida samarali siyosatni yuritish to'g'risidagi haqqoniy ma'lumotlarni olish imkonini beruvchi maxsus ishlab chiqilgan vosita hisoblanadi.

XULOSA

Tibbiyot va sanitariya statistikasida matematik tahlil usullari tanlab olingan majmua qo'llanilgan barcha tadqiqotlarda hamda kuzatuv natijalarini nisbiy va o'rtacha qiymatlarda ifodalash va statistik tahlil qilish talab etilganda va barcha klinik va laboratoriya sharoitida o'tkaziladigan tadqiqotlarda (nisbatan kichik kuzatuvlar soniga ega bo'lganda) qo'llash maqsadga muvofiq hisoblanadi. Yuqoridagilarni inobatga olib, mamlakatimizda tibbiyot tizimida statistika ma'lumotlarni shakllantirish va ular tahlili borasida takliflar ishlab chiqildi.

1. Sog'liqni saqlashni to'g'ri rejalashtirish, sanitariya-epidemiologiya va davolash-profilaktika muassasalarining ishini to'g'ri tashkil etish uchun ularning faoliyatini, aholiga ko'rsatilayotgan tibbiy xizmatning sifati va samarasini o'rganish, tibbiyot muassasalarining turi, soni, ularda ishlovchi xodimlarning soni, muhim shifoxonalardagi o'rinlar soni haqida ma'lumotlar yig'ish va ularni har tomonlama chuqur tahlil qilish;

2. Tajribada qo'llanilayotgan davolash va profilaktika ishlarida baho berish, ularni samarasini o'rganish;

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvar "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risidagi PF-60 son Farmoni. <https://www.lex.uz>

2. Xolmanova, Z. (2020). Kompyuter lingvistikasi. Nodirabegim:.-Toshkent, 247.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 12-noyabr "Birlamchi tibbiy-sanitariya yordami muassasalari faoliyatiga mutlaqo yangi mexanizmlarni joriy qilish va sog'liqni saqlash tizimida olib borilayotgan islohotlar samaradorligini yanada oshirish chora-tadbirlari to'g'risidagi PF-6110-son Farmoni. <https://www.lex.uz>.

